

Op de Ooster-Schelde.

We stonden tegenover 't eiland Tholen — waarvan de Eendracht, een smal zeegat, maar bij laag water 12 M. en bij vloed 15 M. diep — ons scheidde. Aan een paal hing een bel, en op 't brons lazen we, dat ze Johannes heette en hier sinds 1720 den veerman roept, als reizigers naar den overkant moeten... tenminste 's avonds, want over dag ziet de schipper u al heel gauw en komt u met zijn pont of zijn roeischuit halen.

Dadelijk waren we in 't stadje Tholen, dat zijn naam aan 't gansche eiland schonk en ons herinnert aan de thoolne of tol, welke de Brabantsche hertogen hier inden. Een klein en rustig stadje is het, waarboven nu en dan vroolijk de beiaard uit den raadhuistoren schatert. We bezochten de Hervormde kerk, een oud en statig gebouw, dat rijk is aan prachtig gebeeldhouwde zerken.

De koster vertelde ons eenige bijzonderheden over die grafsteenen, waaronder edelen rusten, heeren van Zeeuwsche dorpen, eens machtig, nu vergeten in dezen eenzamen, afgelegen tempel.

Aan 't Veer.

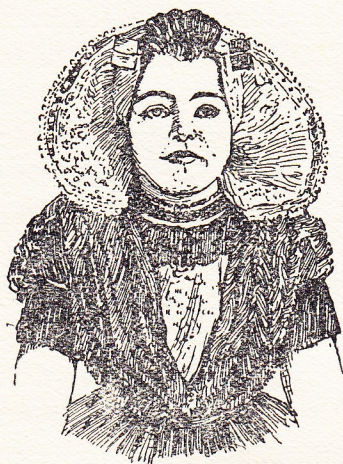
Plots ontmoerden we. 't Was toen onze gids ons een houten bord aan den wand toonde, waarop in Gothische letters de Tien Geboden geschilderd waren, en er van zegde: „Dat is uit Reimerswaal hier aan komen drijven.”

Reimerswaal! Die stede lag niet ver van Tholen.

„Daar even buiten,” zei men ons, en we volgden den hoogen dijk, die Tholen voor over-

strooming behoeden moet, naar de Ooster-Schelde. 't Was laag water en we zagen dra de uitgestrekte slijkvlakten en ook de Speelmansplaat waar nog de grondslagen liggen van 't vergane Reimerswaal. O, 't is moeilijk u, waar nu de scheepjes varen, een bloeiende landstreek te verbeelden, een veste met hooge muren, waarboven torens, kerken en huizen zich verheffen. Ja, daar lag Reimerswaal en nu vliegen er krijschende meeuwen rond, nu kweken de schippers van Tholen en Ierseke en van andere plaatsen hier oesters en mossels.

Oesters leggen eieren en de jonge, uiterst kleine oestertjes noemt men broed. Zij kunnen in 't begin wel zwemmen, maar weldra missen ze dit vermogen, zinken naar beneden en hechten zich aan den bodem vast. Zand en klei zouden de diertjes al gauw bedekken en verstikken, en daarom brengen de oesterkweekers dakpannen op de banken in de Schelde. Deze pannen zijn met kalk bestreken en hierop zaait men nu het broed. Daar de oesters 's winters te veel van de koude zouden lijden, brengen de visschers ze in 't najaar naar de putten, welke men te Tholen en te Ierseke in groot getal ziet. Later worden de oesters terug naar de banken gevoerd en na een tweetal

Dracht Zuid-Bevel.

jaren zijn ze groot genoeg om gegeten te worden. Met korren — een soort van net — vischt men ze weer op. De fijnste oesters worden echter geheel in bakken gekweekt. De Zeeuwen voeren deze dieren veel uit naar den vreemde. 't Is reeds lang een middel van bestaan; in de 15e eeuw had men te Zierikzee oesterkweekers, maar vooral sinds 1870 wordt aan de oesterteelt veel zorg besteed.

Van onzen hoogen dijk overzagen we een groot deel van 't eiland Tholen, waar nog belangrijke dorpen liggen, wier bewoners schier uitsluitend leven van den landbouw in de vruchtbare polders. Men ziet hier, dat het land lager ligt dan de zee, en stoomgemalen pompen het overtollige water weg.

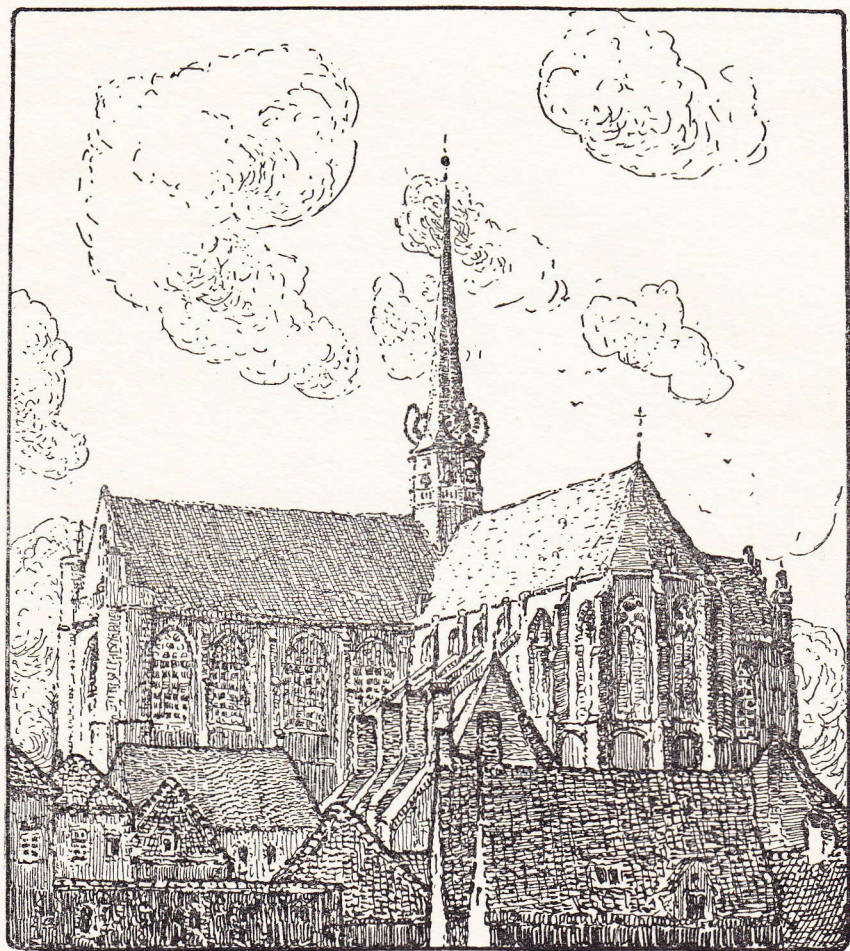
Links, ook aan de Ooster-Schelde, maar op Brabantsch grondgebied verrijst Bergen op Zoom, een vesting, in de geschiedenis dikwijls genoemd. Daar wonen veel visschers, die ansjovis vangen. Achter eenige fabrieksschouwen zien we den hoogen toren van de kerk, waarin, zooals wij verhaalden, de heer van Loodijke en zijn gade begraven liggen. Rechts in de Ooster-Schelde herinnert de

Loodijkplaat aan de geschiedenis van het dorp en den burcht.

Van Tholen voeren wij naar Goes, op Zuid-Beveland, en begroetten links het dorp Ierseke, het centrum der oestercultuur. Goes ligt nu niet meer aan de Schelde zelf, maar er is mede verbonden door een kanaal. Vóór de stad ontstond immers de Wilhelminapolder, met zijn drie model-hoeven, waar men den landbouw op uitmuntende wijze uitoefent. Bij 't Sas van Goes was Frans Naerebout, de loods der Schelde, over wien we verder zullen spreken, op 't laatst van zijn leven aansteker van 't kustlicht en de edele menschevriend rust in de schoone St. Magdalena kerk van 't vriendelijk stadje. Goes moet de vreemdeling 't liefst bezoeken op een marktdag, als boeren en boerinnen in hun schilderachtige kleurrijke kleedij door de straten slenteren. Prachtige dorpen omringen deze gemeente, en overal in de streek ontmoeten we nette, groote hoeven, die getuigen van de hier heerschende welvaart. Van Goes uit kan men weer de Schelde oversteken naar Zierikzee. 't Is een heele reis echter. Eerst per omnibus naar 't Katsche veer, vanwaar u een schipper naar de stoomboot Middelburg-Zierikzee brengt. Ge ziet Noord-Beveland, 't eiland, dat zes en zestig jaren door de golven bedekt is geweest, en weer langzaam opdook. Het verwondert ons dan ook niet, dat van de elf bloeiende dorpen er slechts vier herrezen en van de overige niets overbleef dan de naam. Zoo heeft Kortgene een nieuwe kerk bij den ouden toren, die 't geweld der baren trotseerde. Een gehucht Geersdijk doet ons denken aan 't gelijknamige dorp, dat in 1530 verdronk. Kats, een gering dorpje, was eens een bloeiende plaats, met talrijke kasteelen, wier heeren tot de aanzienlijkste van Zeeland behoorden. Maar de watervloed van 1532 vernietigde deze plaats en de kroniek vermeldt, dat 150 menschen die zich op een vliedberg wilden redden, door het water werden ingehaald, neergeworpen en verzwolgen.

Over het eiland heen, ziet men den zwaren kerktoren van Veere, nevens den slanken, die 't prachtig raadhuis bekroont. Al de bewoners konden zich vestigen in den grooten tempel, welke sinds lang

ongebruikt staat en tot militair hospitaal heeft gediend. Thans is ze geheel verlaten en met haar afgebrokkelde, naakte muren, haar geschonden pilaren, haar ongeplaveiden bodem, doet ze u huiveren... we zouden bijna zeggen van bewondering. Het stadhuis is

Hervormde kerk te Goes.

een sierlijk, rank gebouw, dat u ook den kunstzin der vaderen herinnert. Onder andere merkwaardigheden toont men er u een grooten, verguld zilveren beker, door Maximiliaan van Burgondië aan Veere geschonken, onder voorwaarde, dat die nooit mag verkocht worden.

Dank aan die voorwaarde zien wij dit meesterstuk van drijfwerk hier nog.. Anders ware het ongetwijfeld reeds lang te gelde gemaakt, want de stad heeft zoo'n armoede gekend, dat men huizen afbrak, daar men ze niet in goeden staat houden kon, tot zulks door de regeering verboden werd.

En toch is Veere schoon, heerlijk schoon.. O, te vertoeven op den Kampveerschen toren en het oog te laten weiden over 't prachtig eiland nu, over de watervlakte dan, den altijd wisselenden vloed, met zijn prachtig spel van kleuren, 't spel der wolken ook, welk weldoend genot! En om te gaan met de bevolking, op wier wezen een stempel van kalme vastberadenheid ligt en die zich kloek gevoelt, ondanks 't verloop van den handel, in 't bezit der vruchtbare gronden, door haar zelve uit de zee opgebouwd.. ja, dat alles doet u Veere minnen, er u gaarne vertoeven. En velen denken zoo, want dit stadje is in den zomer een aantrekkingspunt voor tal van vreemdelingen.

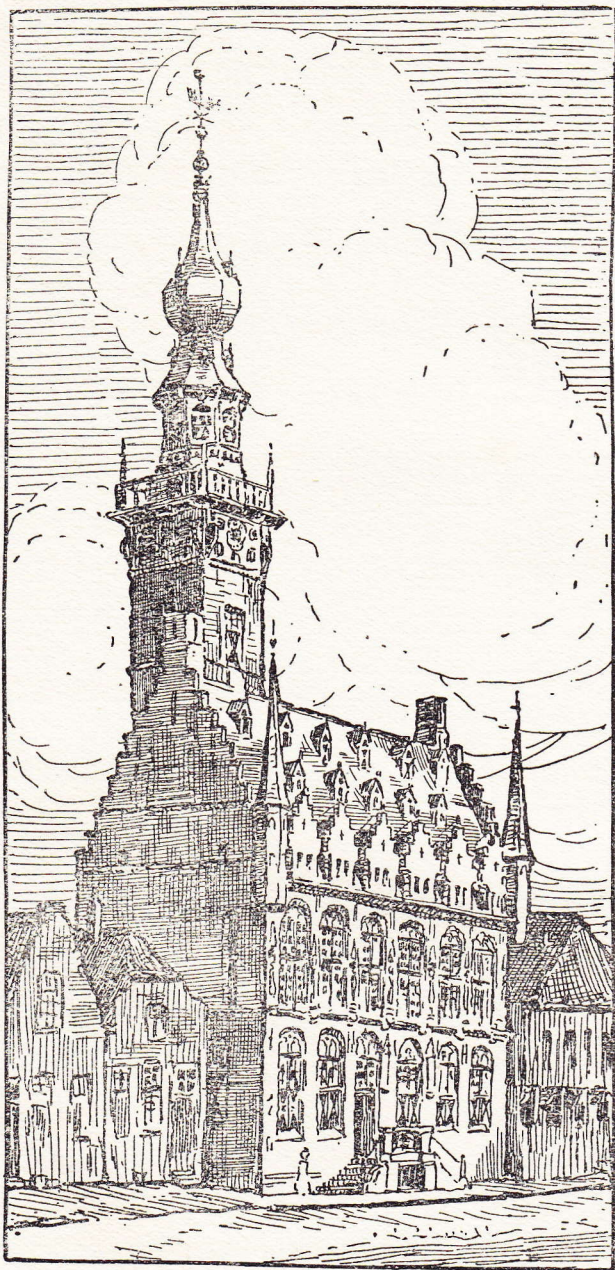
* *

Zierikzee is reeds van verre zichtbaar door zijn zwaren toren. Over dit eenvoudig stadje hoeven we wel niet nader te spreken, na alles wat we hiervoor verhaalden.

Verder Westwaarts buigt zich de kust van Schouwen inwaarts, en er vóór ligt in de zee een lap gronds bijna even groot als 't huidige eiland. Daar stond tot in 1840 boven de wateren de toren van 't vergane Westen-Schouwen.

Weldra ziet men een vuurtoren, den hoogsten van Nederland, en hier aan den mond der oude Schelde werd in vroeger eeuwen voor 't eerst een kustlicht ontstoken. Blanke duinen rijzen uit zee op, 't is daar 't land van Haamstede, Bergen, Renesse, 't uitspanningsoord der Schouwensche boeren en boerinnen, die er op feestdagen in hun sierlijke wagentjes heen rijden onder lustig geschater en vroolijk gezang. 't Is dan het alom bekende en beminde spelerijden.

De Ooster-Schelde is van groot belang voor de binnenvaart. Ook de vaartuigen, die van Antwerpen naar Holland of voor den Rijn bestemd zijn, kruisen haar.

Stadhuis te Veere.

In 1864 werd ze door een dam van de Schelde gescheiden. Dit verwekte in België veel opspraak tegenstand, want ten onzent vreesde men, dat de Honte verzanden zou. Maar die klachten waren ongegrond, en Nederland ging zijn gang. Wel was 't een nadeel, dat de weg naar den Rijn hierdoor werd verlengd, want de schepen moesten nu den langeren weg volgen door 't kanaal van Hansweert-Weemeldinge en tijd verliezen met schutten, en door bruggen te varen. En weer vraagt men nadrukkelijk dat kanaal te verbeteren, terwijl ook stemmen opgaan voor een rechtstreeksche vaart naar den Rijn.

A. HANS.

DE SCHELDE VRIJ!

(VERHALEN VAN DE SCHELDE).

SCHELDE VRIJ

Door A. HANS

L. OPDEBEEK — Uitgever — ANTWERPEN